

мати як пряму, так і непряму дію. В останні роки роль та значення оподаткування банківської діяльності посилюються, що зумовлено значною мірою двоїстістю його сутності: з одного боку, оподаткування прямо впливає на банки і їхні операції, з іншого – оподаткування клієнтів непрямо (опосередковано) впливає на діяльність банків та їхню ділову активність. Поле для подальших досліджень може виступити критичний перегляд впровадження оподаткування банківських депозитів в Україні в умовах світової фінансової кризи.

Література

1. Сисоєва Т. Перелік банків за рівнем податкового навантаження за рівнем податкового навантаження по сплаті податку на прибуток за I квартал 2006 р. / Т. Сисоєва // Вісник податкової служби України. – 2006. – № 22. – С. 4-8.
2. Лисенко С.В. Вплив податкового законодавства на інвестиційний клімат в Україні / С.В. Лисенко // Наукові праці НДФІ. – 2002. – № 3. – 360 с.
3. Василишен Э.Н. Механизм регулирования деятельности коммерческих банков в России на макро- и микроуровне / Э.Н. Василишен, Л.Я. Маршавина. – М. : ОАО "Изд-во "Экономика", 1999. – 271 с.
4. Лыкова Л.Н. Бюджетно-налоговые механизмы в становлении рынка : дисс. ... д-ра экон. наук // Л.Н. Лыкова. – М., 1993.
5. Любенцова Т.В. Принципы и методы налогового регулирования структуры общественного производства : дисс. ... канд. экон. наук / Т.В. Любенцова. – М., 1995.
6. Пинская М.Р. Налогообложение субъектов предпринимательства в Российской Федерации : дисс. ... канд. экон. наук / М.Р. Пинская. – М., 1996.
7. Десягин М.Г. Экономика неплатежей: как и почему мы будем жить завтра / М.Г. Десягин. – М., 1997. – 348 с.
8. Аманжаев А.А. Роль государства при переходе к рыночной экономике и ее особенности в финансово-кредитной сфере : дисс. ... канд. экон. наук / А.А. Аманжаев. – М., 1996.
9. Соколова Е.М. Активизация кредитных отношений коммерческих банков с промышленными предприятиями : дисс. ... канд. экон. наук / Е.М. Соколова. – Ростов-на-Дону, 1997.
10. Бутыльков М.Л. Факторы банковской деятельности и место налогообложения в их системе / М.Л. Бутыльков // Дайджест – Финансы. – 2002. – № 3. – С. 35-42.

Сербина О.Г. Влияние налогообложения на доходность и направления развития банковской деятельности

Комплексно раскрыто влияние налогообложения на деятельность банков, доходы бюджета и экономики в целом через изменение цены банковских продуктов и их доступности. Критически пересмотрены аргументы "за и против" увеличения налоговой нагрузки на банковскую деятельность. Выделены основные функции налогообложения банков и поданы рекомендации относительно его совершенствования.

Serbyna O.G. Influence of taxation on profitability and development of banking activities

With complex approach impact of taxation on banking activity, budget incomes and whole economy through price and availability of banking products is covered. Arguments to increase and arguments to decrease taxes on banks are critically reconsidered. Main functions of bank's taxation are defined and ways of its improvement are suggested.

УДК 658.012.23:657.3

Доц. Н.С. Станасюк, канд. экон. наук;
студ. Є.О. Угольков – НУ "Львівська політехніка"

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ

Проаналізовано основні методичні підходи до трактування сутності стратегічного аналізу, визначення його об'єктів. Розглянуто потенціал та його складники як об'єкти стратегічного аналізу. Встановлено, що досягнення стратегічних завдань під-

приємства залежить від ефективності використання його потенціалу; стратегічний аналіз передбачає аналіз складників потенціалу підприємства з метою визначення їхньої відповідності поставленим стратегічним завданням; результати стратегічного аналізу мають бути покладені в основу розроблення стратегії розвитку підприємства.

Ключові слова: стратегічний аналіз, стратегічне управління, потенціал підприємства

Сучасні економічні умови, які характеризуються мінливістю та складністю кон'юнктури ринку, посиленням конкуренції, швидкими та непередбачуваними змінами законодавства, зумовили розвиток стратегічного аналізу. Аналіз "стратегічного рівня" підприємства – це аналіз, у якому внутрішні характеристики одного підприємства порівнюються з параметрами діяльності інших. Порівняльна характеристика дає змогу виявити основні внутрішні чинники конкурентоспроможності, які забезпечать підприємству довготривале функціонування та розвиток в умовах несталого й динамічного оточення. Застосування результатів стратегічного аналізу дає змогу підприємствам своєчасно та адекватно реагувати на зміни в середовищі їхнього функціонування та формувати конкурентні переваги, що в довготерміновій перспективі забезпечать зростання вартості господарських одиниць та досягнення ними стратегічних завдань.

Перші праці, в яких згадують стратегічний аналіз, трактують його суть в широкому аспекті. І. Х. Ансофф поняття стратегічного аналізу та процес формування стратегії підприємства розглядає як цілісність. На думку А. Дж. Стрікланда і А.А. Томпсона, стратегічний аналіз є основою здійснення правильного стратегічного рішення, на основі обґрунтованих альтернатив та критеріїв вибору. В подальших працях стратегічний аналіз найчастіше розглядають як спосіб перетворення інформації, отриманої внаслідок аналізу середовища, на стратегію підприємства [3, 9]; виконання функції управління, яка спрямована на майбутнє [1, 5, 6, 8]; аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища з метою визначення напрямку розвитку [6, 2]; метод, що забезпечує процес стратегічного планування та управління інформаційно-аналітичними даними [4]. Ці підходи можна доповнити такими трактуваннями стратегічного аналізу, яких ще недостатньо досліджено:

- 1) визначення потрібного рівня потенціалу підприємства та можливості його максимального використання для досягнення стратегічних завдань;
- 2) прогнозування змін у зовнішньому середовищі, аналіз варіантів перетворення небезпек на можливості;
- 3) аналіз ефективності стратегії, яка виконується в цей час та можливості її вдосконалення чи зміни з метою прискорення досягнення стратегічних цілей.

Запропоновані трактування свідчать, що сьогодні не мають єдиного підходу до пояснення сутності стратегічного аналізу, тому метою нашого дослідження є визначення його концептуальних основ.

На нашу думку, стратегічний аналіз варто виокремлювати як самостійний напрям дослідження, як окрему систему, оскільки його елементи наявні на кожному із етапів стратегічного управління: від визначення стратегічних цілей до виконання стратегії та аналізу її ефективності. Щодо співвідношення оперативного та стратегічного аналізу, то аналіз поточного стану організації передуює стратегічному і є основою для його здійснення.

Роль стратегічного аналізу в системі управління підприємством визначається його перевагами, які дають змогу: створити інформаційну базу для прийняття стратегічних рішень на основі оцінки внутрішнього та зовнішнього середовищ; знизити негативний вплив змін зовнішнього та внутрішнього середовища на результати діяльності підприємства; швидко реагувати на зміни та вносити відповідні виправлення до стратегії, яка реалізується на цьому етапі діяльності суб'єкта господарювання; визначити потрібний рівень потенціалу підприємства та дію чинників зовнішнього середовища, які у поєднанні дають змогу досягнути його стратегічних завдань [7].

Ми вважаємо, що основною метою стратегічного аналізу є формування множини альтернатив для прийняття стратегічних рішень, які забезпечать конкурентні переваги досліджуваного об'єкта та його прибутковість в довготерміновій перспективі з максимальним застосуванням потенціалу підприємства та змін у зовнішньому середовищі на свою користь.

Об'єкти ж стратегічного аналізу визначаються відповідно до завдань, які ставить перед собою керівництво підприємства. Більшість науковців до об'єктів стратегічного аналізу відносять: стратегічні господарські підрозділи (підрозділи диверсифікованої компанії), стратегічні зони господарювання (сегменти ринку), сектори бізнесу (напрями діяльності), окремі продукти (товари, послуги), фінанси, інвестиційні проекти. Інші об'єктом вважають лише підприємство загалом.

На нашу думку, об'єктом стратегічного аналізу є потенціал підприємства. Термін "потенціал", у своєму етимологічному значенні, походить від латинського слова "potentia" й означає "приховані можливості", які в господарській практиці завдяки праці можуть стати реальністю. Вперше про цей термін згадав у 1924 р. К.Г. Воблій. У вітчизняній економічній літературі цей термін у широкому розумінні трактують як можливості, наявні сили, запаси, засоби, які можна застосовувати, або як рівень потужності в будь-якому відношенні, сукупність засобів, потрібних для чого-небудь. Тлумачний словник української мови також під цим терміном розуміє "приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов".

У розвитку сучасних уявлень про потенціал можна виділити три напрямки. Представники першого напрямку (Д. Черников, С. Белова, Є. Фігурнов та ін.) вважають, що потенціал – це сукупність потрібних для функціонування або розвитку системи різних видів ресурсів. До складових потенціалу в цьому розумінні належать відповідні трудові, матеріальні, фінансові та інформаційні ресурси, які залучають у сферу покращення виробництва. Сюди долучають і сукупність ресурсів, які забезпечують потрібний рівень організації виробництва та управління, ресурси сфери освіти і перепідготовки кадрів. "Ресурсне" трактування потенціалу має важливе значення для планування та управління виробничою діяльністю, але не висловлює найважливіших його характеристик.

Друга група авторів (М.А. Іванов, Ю.Г. Одегов, К.Л. Андреев та інші) бачать потенціал як систему матеріальних і трудових чинників (умов, складових), що забезпечують досягнення мети виробництва. Підґрунтям для такого підходу є висловлювання К. Маркса про те, що засоби праці, предмет праці та робоча сила як чинники виробництва та елементи створення нового про-

дукту виступають як можливості, що підкреслює їхній потенційний характер. Для перетворення цієї можливості на дійсність "вони мають з'єднатися". Вони вважають, що дослідження ефективності розвитку економіки мають базуватися не на досягнутому рівні використання ресурсів, а на потенційних можливостях виробництва.

Учені третього напрямку (такі, як І. Ансофф) розглядають потенціал як здатність комплексу ресурсів економічної системи виконувати поставлені перед нею завдання. Потенціал, на їхню думку, – це цілісне уявлення про єдність структури і функції об'єкта, прояв їхнього взаємозв'язку. З цього роблять висновок про сукупні можливості колективу виконувати певні завдання – що краще склалася структура об'єкта, що більше відповідають одні одним його структурні та функціональні елементи, то вищими будуть його потенціал і ефективність.

Структура потенціалу підприємства складається з об'єктних, суб'єктних та інтегруючих складових (рис.).

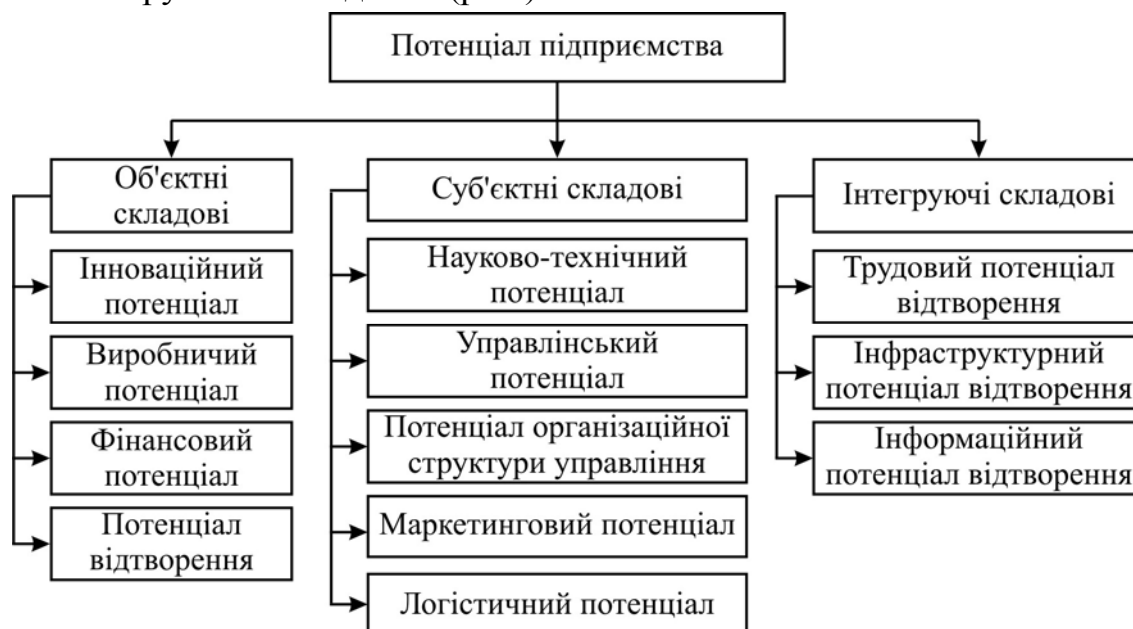

Рис. Структура потенціалу підприємства

Об'єктні складові пов'язані з матеріально-речовинною та особовою формою потенціалу підприємства. Вони споживаються і відтворюються тією чи іншою формою в процесі функціонування. Суб'єктні складові пов'язані із суспільною формою їх виявлення. Вони не використовуються, а становлять передумову, загальноекономічний, загальногосподарський, соціальний чинник раціонального споживання об'єктних складових. Інтегруючі складові не можна однозначно віднести чи то до суб'єктних, чи то до об'єктних складових [10].

Підсумовуючи результати досліджень, можна зробити такі висновки:

- досягнення стратегічних завдань підприємства залежить від ефективності використання його потенціалу;
- стратегічний аналіз передбачає аналіз складових потенціалу підприємства з метою визначення їхньої відповідності поставленим стратегічним завданням;
- результати стратегічного аналізу мають бути покладені в основу розроблення стратегії розвитку підприємства.

Література

1. Володькина М.В. Стратегический менеджмент. – К. : Вид-во "Знання", 2002. – 149 с.
2. Галушка З.І. Стратегічний менеджмент : навч.-метод. посібн. / З.І. Галушка, І.Ф. Кожмарницький. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2006. – 247 с.
3. Головка Т.В. Стратегічний аналіз : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч. дисц.] / за ред. М.В. Кужельного / Т.В. Головка, С.В. Сагова. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 198 с.
4. Демьянова О.В. Методические основы стратегического анализа на промышленном предприятии (На примере мебельной промышленности Республики Татарстан) : дисс. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.05. – Казань, 2004. – 269 с. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.smartcat.ru/Accounting1.shtml>.
5. Ковальчук М.І. Стратегічний аналіз у сільському господарстві : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч. дисц.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 259 с.
6. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003. – 412 с.
7. Парасій-Вергуненко І.М. Стратегічний аналіз у банках: теорія, методологія, практика : монографія. – К. : Вид-во КНЕУ, 2007. – 360 с.
8. Редченко К.І. Стратегічний аналіз у бізнесі : навч. посібн. – 2-ге вид., доп. – Львів : Вид-во "Новий світ"-2000, 2003. – 272 с.
9. Уткин Э.А. Финансовое управление. – М. : Ассоциация авторов и издателей "ТАН-ДЕМ": Экмос, 1997. – 107 с.
10. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібн. / О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк. – Вид. 2-ге, [без змін.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2006. – С. 168-195.

Станасюк Н.С., Угольков Е.О. Концептуальные основы стратегического анализа

Проанализированы основные методические подходы к трактовке сущности стратегического анализа, определения его объектов. Рассмотрен потенциал и его составляющие как объекты стратегического анализа. Установлено, что достижение стратегических заданий предприятия зависит от эффективности использования его потенциала; стратегический анализ предусматривает анализ составляющих потенциала предприятия с целью определения их соответствия поставленным стратегическим заданием; результаты стратегического анализа следует положить в основу разработки стратегии развития предприятия.

Ключевые слова: стратегический анализ, стратегическое управление, потенциал предприятия

Stanasyuk N.S., Ugolkov O.E. Conceptual basics of the strategic analysis

The basic methodical approaches as for the interpretation of the essence of strategic analysis, the determinations of its objects are analysed. The potential and its constituents as objects of strategic analysis are considered. Described that achievement of strategic tasks of enterprise depends on efficiency of the use of his potential; a strategic analysis foresees the analysis of constituents of potential of enterprise with the purpose of determination of their accordance the put strategic task; results of strategic analysis must be the developments of strategy of development of enterprise fixed in basis.

Keywords: strategic analysis, strategic management, potential of enterprise